

**Sermones: Petri Hieremie Panormitani ex Sicilia: F.
co[n]uent[us] ordinis Predicatoru[m] bononiensiu[m]:
tam preclari q[uam] omnigene eruditio[n]is refertissimi.
omnibusq[ue] euangelica documenta ...**

Petrus <de Hieremia>

[Augsburg], 1514

VD16 P 1883

De [con]futatio[n]e falsa[rum] opinionu[m]. ser. prim[us]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70359)

De orōe dnica ser. i. Fo. CXXXV

Incipiūt sermones suos per expositione orationis dnice: cōpositi per Fratrem Petrum Hieremiā Siculū ordinis p̄dicatorū.

De confutatione falsarū opinionū. Sermo Primus.

Doctet

Temp orare. et nō deficere. Lu. xviij. Nota temp. i. horis p̄gruis et oportunit. Hoc em̄ p̄ceptū cū sit affirmatiuū: obligat quidem semp. sed nō ad semp. Hoc aut̄ thema p̄positū uenitē materiae expositionis orationis dnice: circa quam ista q̄dragesima uacare intendo: nō quippe p̄fides de mea scientia: cū tenuissima sit: sed in diuino auxilio. Ipse em̄ deus et infinita sua bonitate nos puocat ut de suo auxilio p̄fidamus: dicens p̄ Jaco. suū apln. Si q̄s uestruū in dicit sapiētia: postulet a deo: q̄ dat oibus affluētē et nō impropert. Jac. i. Et per p̄phetā suū ait. Dilata os tuū et implebo illud. ps. lxxij. Sed anteq̄ ad p̄positā intētionē descendā: p̄mittā aliqua quasi p̄mordia. Circa materiā orōnis in generali p̄positū thēma loquit̄: igit̄ circa eam quatuor p̄ ordinēz uideamus.

Primo de orationis necessitate. Secūdo de eius qualitate. Tertio de eius uilitate. Quarto de petendorū cōgruitate. Et nota q̄ infra scrip̄t sermonibz multa ponit̄ p̄ materiā declaratiōe: q̄ tñ in p̄dicatiōe uerz sint recitanda: p̄dicatozis arbitrio relinquit̄. Qui p̄siderata audientū capacitate et t̄p̄is cōmoditate: an sint referenda uel omittenda: poterit ponderare. Nā ut dicit Dn̄g. sicut refert Gratianus in decre. c. lxx. vi. In mādatis noscere nos oportet: q̄s: qualis uel sit: sicut imoz salutaris p̄ba credenda sunt. Solliciti em̄

esse debem? ne margaritas nostras mittamus an porcos. Igit̄ circa p̄mū. i. orationis necessitate: querūt doctores theologi. Verū oratio sic necessaria ad salutem: Ibi nota p̄ euidētia: q̄ circa hanc q̄stionē inuenit̄ quadruplex opinio erronea ab antiquis p̄bis posita: sicut tangit Tho. in iij. cōtra genti. c. xviij.

Prima fuit opinio Epicureoz. Secūda fuit opinio Peripateticoz. Tertia fuit opinio Stoicoz. Quarta fuit opinio Egyptioz. In hoc ergo sermone insitaz tñ circa has opiniones falsas reprobādas: ut post modū purgato agro a sentibz infructuosis seminari possit in eo granū frumenti. i. uera et firma fidei catholice snia in sermone sequenti. Prima ergo falsa opinio fuit eoz qui negabāt oīno diuinā p̄uidētia: ponētes mundū factū a casu: et oīa a casu cōtingere. Casus aut̄ est causa agens p̄ter intētionē: fm̄ p̄m̄ in. ij. P̄p̄sē. et hec fuit opinio Democriti et Epicureoz. Et fm̄ istos tollit oīno fructū et necessitas orōnis. Tñ fm̄ eos uanū est orare. Et huic opinioni uidet̄ prima facie p̄stare fomētū auctoritas sacre scripture: que sic ait. Tertius me ad aliud: uidet̄q̄ sub sole: nec uelocitum esse cursum. nec fortū bellū. nec sapientū panē. nec doctorū diuitias. nec artificum grām. sed t̄p̄s calumq̄ in oibus. Eccl. i. Sed hec opinio est oīno falsa et ridiculosa: et destruit̄ rōne et auctoritate. Rō est q̄ q̄ a casu cōtingūt: nullū ordinē habent in se. Uidem? aut̄ manifeste in toto uerso uerso maximū esse ordinē. sicut p̄tz in motu corporū celestū: solis/ lune/ et stellaz. et in motu elementoz. Terra em̄ sp̄ eodez t̄p̄e p̄ducit flores fructū et. Propterea d̄t scriptura: q̄ deus oīa in numero/ pondere/ et mensura cōstituit. Destruit̄ sc̄do hec opinio p̄ auctoritate scripture: q̄ dicit. Sapientia attingit a fine usq̄ ad finēz fortiter/ et disponit oīa suauiter. Sap. viij. Nota a fine. i. a creaturis habentibz soluz esse usq̄ ad finē. i. usq̄ ad creaturas habētes intellectū. Quinq̄ em̄ gradus diuina sapiētia ordinauit. Primus est creaturaz habentū solū esse: sicut lapides. Sc̄dos habentū eē et uiuere: sicut plante. Tertius habentū eē et uiuere/ et sentire: sicut auantia terre/ uolu

De oratiōe dñica

eres cell et pisces maris. Quartus gradus est haberi esse viuere/sentire/z intelligere cū discursu sicut boies: q̄ intelligūt ratiocinādo/ diuidendo/ cōponendo. Quintus habentiū etiā intellectu sine discursu: sicut sunt angeli. **Dia** ergo huiusmodi subsumunt diuine dispositioni. **In Sap. xij.** Nec est alius deus q̄ tu: cui cura ē de oibz. Nec obstat auctoritas supra in cōtrariū allegata q̄a loquit in p̄sona vulgi erratis. Hoc em̄ nō loquendi vixit Salomon in libro illius: p̄terea liber ille noiatur **Eccles. i. cōcōna** cor: vt dicit **Be. in. iij. dial.** **Disputās em̄ Salomō** vixit sepe verbis illorū q̄ terrena sapiūt: et talis est auctoritas ista. Non tñ est negandū q̄ multa in his inferioribz a calu cōtingūt respectu causarū sed a p̄ter quarū ordinē multa cōtingūt: sicut auctoritas allegata dicit. sed nō respectu cause prime z vltis q̄ est deus: q̄ ab ei⁹ ordine nihil pōt subtrahi. Et t̄do respectu dei nihil est casuale/ sed p̄sum. **In Job. v.** Nihil in terra sine causa fit. Sicut querulus dicit r̄u sermo: licet sit casualis q̄ntū ad eos/ est tñ p̄sum a dño: q̄ eos scit sic ad vñū locū mittit/ vt vnus de alto nesciat. **In Tho. pre. j. q. xij. art. ij. ad primū.** Quis nō possunt scire rōnes quibz diuina p̄sidentia moueat ad huiusmodi cōtingētia disponenda. **In Eccles. viij.** Intellecti q̄ oim operum dei nulla possit hō inuenire rōnem eorū q̄ fiunt sub sole. et q̄nto plus laborauerit ad querendū/ tanto min⁹ inueniet: etiā si dixerit sapiēs se nosse/ non poterit reperire. **Sed** falsa opinio fuit illoz qui dixerunt diuina p̄sidentia oia regere et gubernare p̄ter act⁹ hūanos. z hui⁹ opinionis fuerit **Pertiparetel:** ex qua opinio sequit q̄ vānū sit orare z oino deū colere cum nullus fructus ex orōne sequat. **Qui** quidē est oratō tangit **Gal. iij.** **Dixit** van⁹ est q̄ seruit deo et qd̄ emolumentū: q̄ custodiimus p̄cepta eius/ z q̄ ambulauim⁹ tristes corāz dño ex exercitiū. Ergo nec b̄ros dicim⁹ arrogātes: si quidez edificati sunt faciētes impietate: z tentauerūt deū aliqui nō oēs z salui facti sūt. **In** hōz etiā p̄sona loquit **Job. xij.** **Nubes** latibulū ei⁹ nec nra cōsiderat: z circa cardies celi pambulat. q̄ dicitur: sicut ipse de⁹ later q̄st nubi⁹ occultat⁹ in q̄ntū ea q̄ supra nos sūt plene cognosce

re nō valem⁹: ita cōtrario nec ipse ea q̄ ad nos p̄tinet q̄t sub nubibz: existeret videt. sicut **Ezech. ij.** et p̄sona quorūdā dicit. **Dere** liquit dñs terrā dñs nō videt. ita exponit **Tho. ibi.** **Trē** p̄s. de istis dicit. **Populi** tñ dñe humiliauerūt: z hereditate tuā ueraciter uiderunt viduā z aduenā interfecerūt z p̄pillos occiderūt z dixerunt. **Non** videt dñs nec intelligit de⁹ **Jacob.** **Contra** dñs subdit. **Intelligere** inspicies i p̄s: z sicut aliquid sapite. q̄ plantauit aure nō audiet aur q̄ finxit oculū nō p̄siderat z c. p̄s. **Et** alibi de hōe impio dicit. **Dixit** em̄ in corde suo: oblit⁹ est deus: auertit facie suā ne videat in fine. p̄s. **Vide** etiaz **Eccles. xij.** **Et** in p̄sona etiā istoz loquit **Boet. dicit.** **Dia** certo sine gubernas: hōim hōs los respiciat act⁹. **Hui⁹** etiāz opinionis de fuisse **Tul. in. iij.** de legibz dicit cōtrariū. **q̄** oia et hōim vīta iustis sup̄e legis obreperant. **Donc** hanc aur ista tales multi p̄lici rōne: sicut ponit **Tho. p. j. q. xij. ar. ij.** quarū tñ q̄ntoz potissimas dicam grā breuitatē. **Prima** rō est: q̄ multa mala videntur in rebz esse q̄ autē dicim⁹ deum nō posse impedire: z sic nō erit oipotens. **Aut** posse: z sic cū nō impedit cū possit videt cōsentire z fomentū dare malis q̄ fiūt. **vt** dicit canon. **Error** cui nō resistit apponatur: z veritas cū minie defenlat opprimet. **negligere** q̄ppe cū possis p̄turbare peruersos: nihil est aliud q̄ fouere. **nec** caret serapulo loquerat⁹ occulte/ q̄ manifeste factum r̄i definit obuiare. **xij. di. error. z. ij. q. vj.** **negligere.** factū notata in. c. q̄nta. de sen. **excō. z in. c. cuz** q̄s. **code** r̄. li. vj. **Sed** rō q̄ nō videbāt quō potest stare sit libertas arbitriū cū diuina p̄sidentia. **Tertia** rō est: q̄ in euentibz hūanis nullus cert⁹ ordo apparet. **Non** em̄ semp bonis bona euentus aut malis mala: neqz rursus semp bonis mala euentur/ aut malis bona: sed indifferēter bonis z malis bona z mala. **Itaque** illud **Eccles. ij.** **Vniuersa** eque euentur iusto z impio. **bono** z malo: **in** dōz imūdoz imolanti vicimas z sacrificia cōmūdat. **Quarta** rō est: q̄ quicqd̄ dimittit sibi nō subest alteri⁹ p̄uidēte: sed boies sibi p̄sidentia dimittunt a deo. **Dicit** em̄ **Eccles. xij.** **Ab** initio cōstituit boiem z reliquit eum in manu cōsiliū sūi. z hoc sp̄cialit videt esse in

malis de qd dicitur. Et dicitur eos fm deside
na cordis eoz. ibur in adinuerionibz suis
ps. lxx. Sed ista opinio est oino falsa: vt
p3 et eo: qz ex h tolleret pmiatio bonoz
z dñario maloz: z timor dei pariter z a
mor. cōtra qd cora scriptura sacra innitit.
Et pteca sequeret hac positioe q de
nō essz iustus: z dimitteret mala ipuntra
z bona nō remuerata. Cōtra qd dicit ps. vij
De iust' iudex fortis z patēs. Destruit
etiā hec opinio p auctozitates sup allegat
tas. Sap. vij. Sapientia attingit a fine vitz
ad fines fortis z disponit oia suauit. Ho
reclat respōdere ad rōnes in cōtrariū alle
gatas. Ad pma q rōne dicitur fm Tho.
vbi q aliter est de eo q bz curā alicuius
pccularis: z de puisoze vlt. Prouisor aut
pccularis excludit defectū ab eo q eius p
uisioni subdit qntū pōt: sed puisor vltis p
mittit aliquē defectus in aliquo pcculari
accidēre ne impediat bonū totū. vñ corā
ruprōes z defect' in reb' naturalibz dicit
tur esse cōtra naturā pccularē: sed tñ sunt
de intēione nature vltis inqntū defectus
vñ cedit in bonū alterius: vel etiā totū
vniuersū: qz corruptio vni' est gñatio alte
rius: p quā spēs cōseruaf. Eū ergo de' sit
vltis puisor totū? entis: ad ipsū puidētia
pmet vt pmetat aliqd defect' esse in ali
quibz pccularibz reb' ne impediat bonū
vniuersū pfectū. Si em oia mala phiberē
tur: mltā bona deessent vniuerso. Nō em
esset vita leonis si nō esset occisio anialū:
nec etiā patētia martyri si nō esset tyrā
noz psecutio. Vñ Aug. in Enchi. Deus
oipotens nullo mō sineret aliqd esse malū
in opibz suis: nisi adeo esset oipotēs vt be
nefaceret etiā de malo. Ad scdam rōnem
q requirit latiore indagatiōe: respōdebif
infra cū agef contra tertiā optiōne circa
finē vltis, mō restat respōdere. Ad tertiā
rōne. Q bona z mala bonis z malis eue
nūt: cōtingit nō sine ordine diuine puidē
tie q tribuit vniuersū prout cuiqz expedit
qz vni intellect' nō pōt pccipere rōnes
puidētie sue: q mirabili z ineffabili mō oia
disponit: sicut medicus diuersis infirmis
puidet diuersis remedijs z cōtrarijs: non
tñ sine rōne artis medicine. Quis rōnem
spiam nō captat ill' artis ignari/ quibz vi
deret medic' a casu agere/ et medicinas il

las ordinare: cū tñ nō a casu faciat/ sed fm
Anones medicine. Sic z nos considerare
debem' qz oia a diuina puidētia certo oz
dine gubernant/ qz oia causas z rōnes pui
sionis sue intelligere nō valeam'. Juxta
illud Eccl. vij. Intellexi q oim opoz dei
nullā possit hō inuenire rōne eoz q siunt
sub sole zc. Ad quartā rōne dicitur q in h
q dicitur hōiem sibi reliquisse: nō excludit
hō a diuina puidētia: sed ostēdit q nō pfigit
q vlt' opatiua deterniara ad vñ sic in
reb' naturalibz: q agunt tñ qst ab alio di
recte: nō aut ipsa se agūt qst se dirigētia in
sinez sicut creature rōnales p vsum libere
arbitrij/ q cōsultant z eligūt. vñ signanter
dicit: in manu cōsiliū sui. Sz qz ipse acz' ut
beri arbitrij reducif in deū sicut in causas
necesse est vt ea q ex libero arbitrio fiunt/
diuine puidētie subdant. Prouidētia em
hois continet sub puidētia dei sicut causa
pccularis sub causa vlt. hōiem etiā iustoz
quodā excellētiōz mō deus hz puidētia
q impioz/ inqntū nō pmetit aliqd eueni
re z eos qd finaliter impediat eoz salutē.
Nā vt dicit Ro. vij. Diligētibz deū oia cō
opant in bonū. Et ps. Qz non relinquet
dñs vitzgaz pctoz sup fortes iustoz: vt nō
ex. tu. ad im. ma. f. Sz ex h iplo q impios
de' nō retrahit a malo culpe: dicit eos dimit
tere/ nō tñ ita q totāl' ab ei' puidētia exclu
dant: alioqn in nihilū redigerēt nisi eius
puidētia pseruarent. Tertia falsa opinio
fuit illoz q oia qdē puidētie diuine subde
bant: hz ex necessitate ptingere arbitrarur
siue ex imutabilitate puidētie siue ex ne
cessitate stellarum/ siue ex cōnerione ani
morum. Et hec fuit opinio Stoicorum:
q quidē opinio duo incōueniētia ipotat.
Primū est qz ponit oia ex necitate ptinge
re: z fm h tollit libertas arbitrij. Et zra
h agef. j. in h smone: in q p rōnes z aucta
res iste error iprobabit. Scdm icōueniēs
est: qz sequit et hac opinioe q nō opz oia
re/ nec vllus fructus ex oīone sequit. Et h
hoc agef infra in smōe primo: vbi ostēdit
multiplici medio q oīo est necessaria: et hu
ius opiniois videt fuisse Virgili' q ait in
vj. enei. Desine fata deū flecti sperare pēa
do. Hinc etiā error qdā mō ebriani inni
tunt paganzantes atqz dicētes. Quello
che deus esset cōueniētia. Juxta illd in

De oratiōe dñica

tragedijs. Sat. agimur credere fat. Tol-
litur q̄ hoc libertas arbitrij. Uñ hac fat
sa opinione quasi q̄dā reti diabolus pluri-
mos subtrahit ad p̄ditiōe emā. Ergo ad
hui⁹ erroꝝ exclusiōe duplici medio yrar
vieꝝ rōne ⁊ auctitate. Rō erit sexplex.

Prima sumit ex pte culpe cōmissē.

Secūda ex pte pene debite.

Tercia ex pte iustitie diuine.

Quarta ex pte expimentalis doctrine.

Quinta ex pte scientie humane.

Sexta ex pte p̄fectionis mundane.

Prima ergo sumit ex pte culpe cōmissē
⁊ est rō talis. Tertū est q̄ nulluz p̄ctm̄ cō-
mittit nisi ex volūtate libera. Uñ Aug⁹.
rv. q. i. in p̄tin. P̄ctm̄ adeo volūtariū ma-
lum est: q̄ si nō sit volūtariū: desinit esse
p̄ctm̄. Uñ si aliquis act⁹ de genere malo-
rum cōmitteret ab aliq̄ sine p̄p̄ta volunta-
te: nullo mō esset p̄ctm̄ si nullo mō esset vo-
lūtariū. puta si a furioso vel frenetico cō-
mitteret homicidium. rv. q. j. sane. ⁊. c. ali-
quos. ⁊. c. illa. Sic ⁊ si ab ebrio: quis ebrī-
etas illa tāto magis grauat quāto malo-
ra potuerat ex ea mala sequi. Uñ Aug. cō-
tra Faustū. ⁊ habet in decret. rv. q. j. In
ebriauerūt Loth filie ei⁹ ⁊ se neciēti mī-
seruerunt: q̄ propter culpādus quidē nō rā-
tum q̄ntū ille incestus / sed q̄ntū ebrietas
illa meret. Sic si infans occidit hominē.
Sic si tract⁹ vi p̄cisa: q̄ totaliter excludit
volūtariū / aliquid de genere maloz cō-
mittat: totaliter excusat a p̄ctō. l. di. p̄iby-
teros. Si vero nō fuerit vis p̄cisa / sed cau-
satiua q̄ dicit metus: excusat quidē a tan-
to / sed nō a toto: q̄ potius debet quis oīa
mala pari q̄ p̄ctō consentire. xxij. q. v. ita-
ne. ⁊ de eo q̄d me. cā. sacris. Rō est: q̄ me-
tus nō totaliter excludit volūtate: q̄ eo
acta voluntas / volūtas est: vt dicunt legi-
ste. Si igit ex p̄uidencia diuine infallibili-
tatis ex necessitate cōtingeret ⁊ cōsequen-
ter tolleret libertas arbitrij: q̄ nulluz pec-
cari cōmitteret in mundo: q̄ ex necessita-
te hō ageret sicut aialia bruta: que potius
agunt q̄ agūt. Sz h̄ p̄tz manifeste fallum
q̄ de ius. s. diuinū / naturale / humanū / di-
crat culpas cōmitti / si aliqd cōtra deū vel
p̄ctm̄ agat. Rō em̄ nālis dicitur hōi q̄ ill-
ud q̄d ab eo fit p̄tra rōnem naturālē / sit
malū. Ad quid em̄ vana esset hōi. rō: si fas

est passim hōi cōtra rōne viuere ⁊ opari
Uñ ⁊ iuriscōsult⁹ dicit. ff. de iu. et. u. l. vt
vim. Lū em̄ inf̄ boies cognarōez q̄ndā na-
tura cōstituit: q̄ns est hōiem hōi inidiari
nephas esse. Sedā rō sumit ex pte po-
ne debite. Null⁹ em̄ act⁹ ex necessitate cō-
missus / punibilis est nec p̄mitabilis. Uñ
Aug⁹. xxij. q. iij. Nabuchodonosor. Cla-
lis inq̄t ire nunq̄ de⁹ redderet interitū / nisi
si volūtariū inueniret hō habere p̄ctm̄.
Propter h̄ dicit iura: q̄ si homicidiū a fu-
rioso vel infante cōmittit: nō est punibile
etiā pena irregularitar. Idē si ab artizo
necitate defensionis cū moderamine incul-
pare tutele occidit inuafos. vt in l. e. si fu-
riosus. de homic. ff. ad. l. aq̄. l. sciam. q̄
cū alter. ⁊. ff. de iusti. ⁊ tu. l. vt vim. et. l.
vñ vi. l. vij. Si igit diceret⁹ oīa ex neces-
sitate cōtingere p̄p̄ diuine p̄uidētie infalli-
bilitate: aut aliā quis causa seq̄ret hōiem
mala agere: nlla pena dignū fore. Sz im-
ste de⁹ hōiez q̄denaret pena tpali vel etna
p̄p̄ demerita p̄ctōz. In iuste etas sunt les-
ges diuine ⁊ huane: q̄ malefactorib⁹ penas
cōdignas irrogāt. Et q̄d lex diuina ⁊ hu-
mana punit homicidā morte: si ex necitate
q̄s hōiez occidit: In iusta sunt etiā oīa sta-
tuta municipalia delinq̄ntes puniētia: et
p̄m̄fātia bonos: ⁊ sic dabit licētia ip̄obis
nocēdi alijs. Cōtra q̄d de p̄ctō. ⁊ habet in
decre. iij. dist. Facte sunt aut leges: vt cap-
metu huana coerceat audacia: curaq̄ sit
inf̄ improbos innocētia ⁊ ip̄s improbis
formidato supplicio refreneat audacia: no-
cēdi facultas. Et sic p̄tz sedā rō. Uñ
tia rō sumit ex pte diuine iustitie ⁊ bonita-
tis. Si em̄ dicerem⁹ in bonis huanis oīa
ex necitate p̄tingere / siue ex p̄uidētie ne-
cessitate / siue ex p̄stellatiōe: seq̄ret q̄ deus
esset cā maloz culpe q̄ cōmittuntur in mū-
do. Et q̄ incoueniet seq̄ret aliud triplex
incoueniet. Primo. l. q̄ esset de⁹ sibi p̄tra-
ritus: nā ex vna pte p̄cipit nob ne mala fa-
ciam⁹: ⁊ ex altera nos ip̄elleret ad malū.
Si em̄ homicidiū / furtū / adulteriū: ⁊ bu-
tismodi mala sunt: vt q̄d nos diuina p̄uide-
tia impellit necario ad illa p̄p̄tāda: Si
aut nō sunt mala: vt q̄d illa p̄hibet: Sed
seq̄ret q̄ de⁹ eē iniqu⁹: eēt eī cā maloz cul-
pe q̄ cōmittunt. aut em̄ opz dicere illo q̄d
agin⁹ nō eē malū. aut si malū e⁹ ⁊ culpabil

le magis culpabilis esset deus: q̄ nos ad illa necessaria ipellit et cogit. sicut si rex aliquid prohiberet et postmodum cogeret ad contrarium faciendum. Tertio sequeretur q̄ deus esset iniustus. si enim ex necessitate hō ageret malū aut dicitur hominem agere aut non. si nō: ergo iniuste deus agit ipm puniendo. si sic magis dignus esset deus pena: q̄ illius mali esset causa: q̄ consensus auctoritatis in delictis est magis culpabilis et punibilis q̄ consensus operationis et cooperationis. ut no. in. c. j. de offi. dele. Unde ad postum Aug. in. v. de ciuit. dei. c. j. sic ait. Illi vero q̄ positione stellarū quodammodo decernētū qualiter sit: et q̄d ei pueniat bonū q̄d ve mali accidat ex dei voluntate suspendit si easde stellas putat habere hanc prate tractatā sibi a summa illi prate: ut volentes ista decernat magna celo faciūt iniuriā: in cuius velut clarissimo senatu ac splendidissimi ma curia opinantur scelera facienda decerni. qualia si aliquid terrenā et iustas decernētū generi humano decernere fuerat euertenda. Quale deus iudicat de hominibus: deo relinquit: quibus celestis necessitas adhibet cū vne ille sit et siderum et homin. Hec ille. Quarta rō sumit ab experientia. Vide mus cū duos sub vna constellatione natos dixeris in moribus viuere. vnu q̄dē fruosē: al ter vtriosē. sic patet in Jacob et Esau Gen. xv. Si q̄ et constellatione dicat quis ad malū cogi: vterq̄ p̄terito malus eēt cū vterq̄ sub vna constellatione sit natus. Hanc etiā rōnem ponit Aug. in. v. de ciuit. dei. c. j. et sic. Quinta rō sumit a sciētia humanā: nā error iste destrueret p̄ficiam morāle: theologia et sciētia legalē: q̄ p̄bi morales et theologi libros plurimos conscripserit: ut hoies viuere virtuosē et fugerēt vitia. Et q̄d ergo oportuit istos libros componere et p̄uasiombus suadere virtutes: si ex necessitate hoies sequerent vitia vel virtutes: Pars om̄iter etiā destrueret alias sciētiās si bñ p̄sideret. Sexta rō sumit ex p̄fectōe vniuersi: q̄ quidē nō esset si nō oēs gradus essendi inuenirent in reb. Vn ad diuinā p̄videntiā p̄tinet oēs gradus eni tū p̄ducere: et iō quibusdā effectibus p̄parat casus necessarios et necessarios eventus: quibusdā casus contingentes et eventus contingentes sicut cōditione p̄paratū causarū.

Hanc rōnem assignat Tho. i. pre. q. xxi. ar. 1. q. sic patet rōnes. Dō videam aucto ritates q̄bus p̄dicat error destruit. Prima est Eccl. xv. De ab initio constituit hoies et reliquit eū in manu p̄siliij sui: adiecit mā data et p̄cepta sua: si volueris mā data conseruare cōseruabit te, apposuit tibi aquā et ignē: ad q̄d volueris porrige manū tuā. an hoiem vitā et mors bonū et malū: q̄d plāp cūerit ei dabit illi. Hora in manu conūlij glo. interliniar. i. in libertate arbitrij: ab initio. s. mundi vel vice cuiuslibet adiecit mā data et p̄cepta. Mā data sunt p̄cepta affirmatiua inducētia ad frutes. P̄cepta pra sūt negatiua a vitijs retrahētia: et obli gāt semp et ad sp. s. affirmatiua obligāt semp: s. nō ad semp. Aquā. i. bonā vitam seu deuotōem: et ignē. s. eternū infernū. Bonū. s. glorie: et malum pene. P̄z prima aucto ritas. Secūda habet Gen. iij. Dixit dñs ad Cain. Hōne si bñ egeris recipies: sin autē male. statim in foribus p̄ctm aderit. sed sub te erit appetit tuus et tu dñaberis illi. Et q̄ textu clare p̄bat q̄ peccare ē in prate ho minis: q̄ necessitas diuine p̄uidētie nō tol lit libertate arbitrij. Dō restat respondere ad rōnem q̄ sit in oppositū q̄ est talis. Cum diuina p̄destinatio siue p̄uidētia mutari non possit: ergo necesse est ipsam impleri. Cōstat autē diuine p̄uidētie oia subdantētia actus hūani: ut supra habitū est. q̄ vides q̄ oia ex necessario pueniāt: q̄a p̄o: ra necessitate cāe/ponit necitas effectus. Et p̄ rōtione vtrius duplici medio. rōne cōfir mata p̄ aucto ritates Aug. et Boetij: et ex emplo. Pro intellectu rōnis Hora q̄ duplex est necitas. s. absoluta et suppositiōis q̄ dicitur cōditiōalis. Absoluta necitas est q̄ res nō p̄t aliter eē. sicut necesse ē ignē ar dere/graue descēdere/hoies eēse morālē. Necitas hō suppositiōis est: q̄n aliqd ē necessariū nō simplr/ sed aliqd supposito. sicut comeder et bibere nō est necessariū absolute hōi: q̄ nō cogit ad comedendū et bibendū. sed supposito q̄ hō velit viuere/ necessariū est euz comedere et bibere. Hec q̄ necitas dicitur suppositiōis: nō autē absoluta. sic si tu curris necessario moueris: et tū absolute loquēdo/ nec te currere est necariū nec te moueri. Sic si scio te ambulare/ necesse ē te ambulare. nō cū p̄t res alit esse

De oratione dnica

sciat: et tñ absolute nõ est necesse te am-
bulare. Dõ in pposito loqñdo de necessi-
tate absoluta nõ est necessariũ te bene age-
re: sed si vis saluari/est necessarius te bene
agere et bene viuere. Sic cõcedendũ est si
de te pdestinauerit/necessario saluaberis:
sed tñ nõ sequit q de necessitate bñ agas:
nec q salueris simplr et absolute: sed necessi-
tate suppositõis, sic hec tñ necessitas non
tollit libertatẽ arbitriũ/sicut nec necessitas
te mouendi tollit libertatẽ arbitriũ/quis
sit necessariũ te moueri si curris. Et idẽ di-
cendũ est de pñtẽtia circa dñados. Hic
responsiõne facit Aug. sicut refert Gratia/
nus: in decretis. xxiij. q. iij. Nabuchodonoso-
for. et idẽ de pbo ad verbũ ponit Boet. in
vlti. de cõso. circa finẽ. Dicitur ergo: si due
sunt necessitates simplex vna: veluti neces-
se est ocs hoies esse mortales. Altera con-
ditiõnis. vt si aliquis ambulare qd sciat/
cum ambulare necesse est. q em quisq no-
uit illud aliter q noruz est/nequit: sed hec
minime secũ illa simplicẽ trahit. Hic em
necessitate nõ pñta facit natura/sed cõdi-
tiõis adiectio. Nulla em necessitas cogit
incedere voluntatẽ gradientẽ/quis eum
tũc cõ gradat incedere necessariũ est. Eo-
dem igit nõ: si qd puidẽtia plens videre
illud necesse est esse/tam etsi nullã nature
habeat necessitatẽ: ar quidẽ ea futura q et
arbitriũ libertate pueniũt pñtẽtia cõtuef:
hec igit ad intuituz relata diuini/necessa-
ria sunt p dispositiõne diuine notioniõis: p
se nõ cõsiderata absolute nature sue liber-
tatẽ nõ deserũt. Fiant igit pculdubio cum
eta q futura de? esse pñoscit: sed eoz qdaz
de libero arbitrio pñoscitur. q quis eue-
niã existendo: tñ naturã nõ amittit. que
pñtẽtia fierent/etiaz nõ euentre potuerũt.
Hec illi. Dõ videam? exẽplũ seu simili-
tudinẽ. Done aliqẽ esse in quadã turri al-
tissima in bñto cõstituta/ad monendum
viatores ne p viã malã incedãt: quoz qui
dã ingrediunt viã dextrã. q quis sit aspe-
ra: tñ secura est: et finis eius salus. Alij in-
trãt p viã sinistra planã quidẽ et delectabi-
le/sz pienã latronibz: et finis ei? interit? et
mors. Et illi in guardia pñtẽtia clamant
viatoribz/ vt dimissa viã sinistra incedãt p
altã. s. p dexterã. Quidã q viatorz obedũt
clamantibz/ qdaz nõ: sz poti? trufant de eis

et. Custodes q illi pudent q incedẽtes p
viã dextrã pueniũt ad locũ operatũ: incedẽ-
tes nõ p sinistra/ incedũt in latrões et peit.
Quero qmũqd pñtẽtia illoz custodiã cog-
git illos p viã sinistra incedere/ et illos per
dextrã certe nõ. Sic in pposito: iste q stat
in guardia est de? in turri altissima sue la-
pitiẽ et eñitatis pñtẽtia. Et. l. ij. Dõ q
cellus et sublimis habitãtis et altitãtis/ et fer-
nomẽ ei? in excelsõ. Itẽ ps. Quis sic dõs
de? noster q in altis habitãt/ et humilia re-
spicit in celo et i terra: et oia simplici inui-
tu contuet/ pñtẽtia pñtã/ et futura. Dõ.
iij. Via nuda sunt et apta añ oculos eius.
Due nõ via. s. sinistra delectabilis/ est via
ra carnalis et voluptuosa: sz finis ei? inter-
ritus. Prouer. xiiij. Est viã q videt hõido-
na: nouissima autẽ eius ducit ad interitũ.
Ad Ro. vj. Finis illoz moies est. Et nõ
dextera aspa et difficilis/ est viã spũalis et
pñtẽtia de vtrazq viã. Lara porta et spãtola
est viã q ducit ad pñtẽtia/ et multi sunt q
intrãt p eã. Ecce pñta via carnalis. Hõido-
na: quã angusta porta et arã et viã q ducit
ad vitãz/ et pauci sunt q inueniũt eam.
Mat. viij. Itẽ Ro. viij. Frẽs debitoris tu-
mus nõ carni vt sz carnẽ viuam? Dõ
fm carnẽ vixerit/ mortemini. Si autẽ spũ
facta carnis mortificauerit/ viuere. Dõ
igit q stat in altissima turri sapientia sue
clamat p se/ p pñtẽtia/ et alios pñtẽtia
catores: iter qd ego clamo vob in turri al-
ta pñtẽtia sue pulpiti dicens. Hec viã am-
bulate in ea. Et. l. ij. Itẽ Prouer. iij. Au-
uerte pedẽ tuũ a malo. Quidã em que a de-
xteris sunt nouit dñs: pueri nõ sunt q a si-
nistris sunt. Sz mlti pñtẽtia: ac pene in-
finiti viatores derident et despiciũt moni-
tiões clamantiũ: q stultoꝝ infini? est nu-
mer? Verbi grã. vt cõcubinari? cõfessio-
vel pñtẽtia. Hõido. vos q ego dimitte-
re istã tuuẽ et q hõido filioz/ et est pauper
la vt vadat ad hospitale/ vel ad lupanã
et. Etatis p facez vñs et. sic vindicator dõ
ei. Vultis q ego remittã inturiam/ et do-
ceret q ego suz iudens et. Ecce qd deus
nõ cogit libez arbitriũ. imo adiuuat iũ-
monitionibz/ terroribz/ et exẽplis: et vult
q ocs saluemur. s. Tim. ij. Hoc et bonũ
et acceptabile est corã saluatore nõs dõs

vult deos boies saluos fieri / z ad agnitōes
 veritatū venire. Haronibz autē q̄ negligūt
 v̄l despiciūt p̄siliū z monitionē dei / cōm
 nat ipse deus di. Exēdi manū meā z nō
 fuit q̄ aspiceret. desperistis oē p̄siliū meū /
 et increpatōes meas neglexistis. ego h̄c
 in iteru v̄ro ridebo z subsānabo / cū vob
 qd̄ timebat̄ aduenerit. Prouer. i. Et his
 p̄p̄z q̄ fallus z cec̄ est error hui⁹ oppo
 sitio. Quarta op̄tio fallā fuit egypti
 oīū. q̄ eouerso asserebat̄ diuinā dispositio
 nē p̄ribile esse oīonibz. H̄n dicebant q̄ sa
 ti oīonibz e q̄busdā imaginibz suffumiga
 rionibz siue incārationibz p̄rebat̄. sicut re
 fer̄ Tho. in. ij. q̄. c. xviij. Et p̄ hac op̄
 tione videt̄ facere q̄dā q̄ in scriptur̄ diu
 nis dicit̄ fm̄ illō qd̄ p̄ma facie apper̄ ex
 eis. Dicit̄ em̄ Esa. xlvij. q̄ Esaias ex mā
 dato dñi dixit̄ Ezechie regi. Hec̄ d̄r dñs.
 Dispone domū tue. q̄ moiet̄ tu z nō vi
 ues. z q̄ post̄ oīonē Ezechie factū est ver
 bū dñi ad Esaiā vi. Glade z die Ezechie.
 Audiu oīonē tuā: ecce adijctaz sup̄ dies
 tuos quodec̄ annos. Hier. xviij. d̄r ex p̄o
 na dñi. Repete loq̄r aduersum gentē z ad
 uerum regnū / yr eradice z destrua et dis
 perda illō. Si p̄niam egerit gēs illa: a ma
 lo suo qd̄ locut̄ sus aduersus eā: agā z ego
 p̄niam sup̄ malo qd̄ cogitauit yr facere ei.
 Et Joel. ij. Couertim ad dñm deū v̄m:
 q̄ benign⁹ z misericors est. q̄s scit̄ n̄ couer
 taf z ignoscat de⁹. Ad idēz facit̄ qd̄ legit̄
 Jone. ij. de p̄uēsiōe Amīuitaz. Hec̄ autē
 op̄tio destruit̄ manifeste p̄r rōnes z au
 toritates scripture. Per rōnes q̄dē: q̄z ex
 hac op̄tione sequitur̄ mltā incōueniētia.
 Sequit̄ em̄ p̄mo q̄ volūtas dei sit muta
 bilis. H̄ez q̄ aliqd̄ ex tpe deo adueniat. et
 viter⁹ q̄ aliq̄ t̄palia q̄ in creatur̄ sunt sic
 causa alicui⁹ existētis in deo. q̄ sunt mani
 festis impossibilia. Aduersat̄ etiā hec̄ op̄
 tio auctaribz sacre scripture. q̄ ineffabile
 z xp̄siam cōrīnē auctarē z p̄uē. Dicit̄
 Num. xxiij. Nō est de⁹ quasi hō yr mētal
 nec yr filius hoīs yr mētal. Dicit̄ ḡ et nō
 faciet̄ loquū: ē z nō implebit̄. Et. i. Re.
 xv. Triūpator in ih̄l nō p̄cet z penitūdi
 ne nō h̄cet. Itē Dal. ij. Ego de⁹ et nō
 muto. Itē Boet. in car. q̄ p̄petua zē.
 Stabilit̄q̄ manē dās cūcta moueri. Di
 scūdū est ḡ q̄ p̄uidētia diuina oīno est im

mutabilis / z p̄sequēter necesse est ip̄az im
 Peri. Quāuis em̄ de⁹ velit mirabilia: n̄
 vult illa sine sui mutabilitate. Vide quod
 scripti d̄nica sc̄da post̄ festū trini. f̄mone q̄
 incipit̄ Dissert⁹ dñs fuit illi⁹. In introitu
 f̄mone. Hec̄ obstat̄ qd̄ dicit̄ de Ezechia z
 Amīue / z alie auctitates supra post̄teret
 bus videt̄ p̄ma facie foueri op̄tōe z tra
 ria: q̄ ipse auctitates loquūt̄ nō de inia
 det̄ diffinitua / s̄ cōminatiua z t̄n̄ p̄a. Nō
 em̄ loquit̄ Esaias et Jone p̄p̄a / z alie
 auctitates fm̄ ordinē cause p̄me: sed p̄renū
 clar̄ illud qd̄ fieri debebat̄ fm̄ ordinē cau
 sarū sc̄daz: fm̄ q̄s debebat̄ euenire illō qd̄
 p̄p̄ta cōminabat̄. H̄n dato q̄ ex diuina
 dispositioe alie euentret̄: nō t̄n̄ fuit falluz
 qd̄ p̄p̄a p̄renūciat̄: q̄ loquit̄ est fm̄ or
 dine cause sc̄de. H̄n cum dixit̄ Jone. Ad
 huc̄ q̄draginta dies er̄ Amīue subuertef.
 ē sensus. i. merita ei⁹ exigūt̄ yr subuertef /
 z sic in veritate erat. ita exponit̄ Tho. ij. q̄
 q. clxxj. ar. vj. ad sc̄dm. cōcordat̄ idē Tho.
 p̄re. i. q. xij. ar. vij. ad sc̄dm. Quā p̄ oīonē
 mutat̄ effect⁹ ille q̄ euentret̄ debebat̄ fm̄ or
 dine causaz sc̄daz / dicit̄ de⁹ couerti v̄l pe
 nitere: nō q̄ eterna ei⁹ dispositio mutet̄. s̄
 q̄ mutat̄ aliqd̄ ei⁹ effectus. H̄n z Beg.
 dicit̄. q̄ nō mutat̄ de⁹ cōsistūz / q̄us q̄nq̄
 mutet̄ iniam. nō illā q̄ exprimit̄ dispositio
 nem eternā: sed illā iniam q̄ exprimit̄ ordi
 nā inferiorū causarū / fm̄ q̄ Ezechias erat
 mouit̄: z gens Amīuitarū pro peccatis
 suis p̄uēda. Talis autē mutatio sentētie
 dicit̄ trāsumptiua locutione dei penitenti
 ria / in q̄ntū deus ad penitentis similitudī
 nem se habet̄: cui⁹ est mutare qd̄ fecerat.
 Per quē modū d̄r etiā methaphorice irā
 sci in q̄ntū p̄uēndo facit̄ irascētis effectū.
 fm̄ qd̄ ponit̄ Tho. in. ij. cōtra gentil. c.
 xliij. sicut z Boet. vj. Vidēs de⁹ q̄ multa
 malitia hoīm esset in terra: z cuncta cogi
 tatio cordis in t̄ra esset ad malū: penituit
 eum q̄ hoiez fecisset in terra / z tactus do
 lore cordis in t̄ra: z p̄cauēs in futuz.
 Delebo inquit̄ hoīem quem creauī a facie
 terre: ab hoīe vsq̄ ad animantia: a reptilī
 vsq̄ ad volucres celi. penitet̄ em̄ me feci
 se eos. Potest̄ t̄n̄ dici loquēdo spiritualit̄
 q̄ p̄p̄ta Jone fuerit̄ expleta: fm̄ quod
 Aug. exponit̄. xxj. de ciui. del. ca. xxiij. Et
 scripti d̄nica. xxij. post̄ festuz Trinitatis in

De oratiōe dñica

sermone predicto / qui incipit. **D**isertus
dñs serui illius. parte. i. et in dñica in **S**
ptuagesima / sermone q̄ incipit. **D**ulci sūt
vocat. pre. iij. in fine p̄me q̄stionis

De necessitate orōnis in com
muni. Sermo ij.

Reprobatis su

Reprobatis su
ora opinionibz falsis q̄ necitatē
orōnis excludēbāt: veluti cāpo
vep̄tuz aculeis expurgato. Restat mō se/
minare bonū semē: vtz ponere verā et fir
mā iniaz fidei catholice. q̄ habet **D**z sicut
oia creata sunt a diuina potentia: sic oia a
diuina potētia gubernant: etiā actus hu
mani: cōtra primā et sc̄daz op̄tionē supra
positas. Itē q̄ diuina potētia imutabilis
est: et ea p̄sequēter necesse est impleri: p̄ra
quarta op̄tionē supra positā. Item q̄ rei
manet libertas arbitrij. Et iō oportet q̄
hō se disponat p̄ orōnes et alia opa bona
ad vitā brām acq̄rendā: p̄ra tertia op̄tio
nē supra positā. Est q̄ necētia orō ad salu
tē: et hoc q̄druptet medio cōfirmabit.

Primo p̄ auctoritates diuinales.

Sec̄do p̄ rōnes theologicas.

Tertio p̄ narrationes exēplares.

Quarto p̄ similitudines euēdētiales.

Et primo q̄dē dīcā de necitate orōnis
in ḡnali. Sec̄do in sp̄iali: q̄ orō sit necessa
ria ad salutē: in sequēti sermōe. **P**rimo
ergo rē. Auctitates multe et in pl̄imis scri
pture sacre locis habētur. Primo auctitas
dñi **L**u. xvi. **O**portet semp̄ orare et non
deficere. i. bonis cōp̄tentibz. Itē **L**u. xi.
Petite et dabit vobis: q̄rite et inuenietis/
pulsate et aperiet vobis. Itē ap̄s. i. **T**est.
vlti. Sine intermissione orate. i. nō inter
missis horis canonicis. De quibz ps̄. **S**e/
p̄tēs in die laudē dixi tibi. Et q̄b̄ aucto
ritatibz manifeste p̄t̄ q̄ orō est necessaria
ad salutē. q̄d est verū nō necessitate abso
luta siue p̄cisa: nec necessitate coactionis:
q̄ orō est act⁹ voluntaris: et iō excludit ta
les necessitates. h̄ est necessaria necessitas
re sup̄posita. Sup̄posito em̄ q̄ homo de
beat siue velit cōsequi salutem: q̄ est finis
noster: necesse est orare. **S**ec̄do p̄bat per
rōnes. **A**dduct̄ aut̄ p̄nt̄ q̄tuor rōnes.

Prima sumit ex p̄te p̄p̄ie indulgētie.
Sec̄da ex p̄te sup̄nalis benignitētie.

Tertia ex p̄te diuinalis reuerētie.

Quarta ex p̄te supernalis p̄uidētie.

Prima ratio sumit ex p̄te p̄p̄ie indul
gentie. Nam vnusquisq̄ tenet ex charitate
sibi p̄curare bona sp̄ialia multo maḡ q̄
bona t̄p̄alia: q̄ solū necessaria sunt ad vitā
corp̄oris. sp̄ialia vero ad vitā anie. Et iō
principāl̄ ista bona sp̄ialia querēda sunt
tanq̄ finis. Temp̄alia vō bc̄ na querēda
sunt nō tanq̄ finis: q̄z hoc esset p̄ctm̄ mor
tale. sed tanq̄ media q̄daz per q̄ peruenit
ad finē. Itē in orōne dñica primo talia bo
na sp̄ialia ponūtur: et vltimo t̄p̄alia: cum
dic̄t. **H**ancz nostrū quōtidianū va nobis
hodie. Itē p̄cipit dñs **D**at. vi. **Q**uerite
p̄mū regnū dei: et hec oia adiciēnt vobis.
Manifestū ē aut̄ q̄b̄mōi bōa sp̄ialia solū
a deo habem⁹. **P**s̄. **B**eatū et gl̄iam dabit
dñs. q̄nimo oia bona tā nature q̄ fortune
et gr̄e et gl̄ie: ab ip̄so sūmo bono habem⁹: et
nō ab alio. Itē **J**aco. i. **O**mne datū op̄iti
mū et omne donū p̄fectū de sursum est: vol
sc̄dēns a patre luminis. i. angeloz. **N**ec
alio mō haberi possunt ab ip̄so deo b̄mōi
bona sp̄ialia: nisi ab ip̄so postulando. Itē
Jaco. i. **S**iquis vestruz indiget sapētia:
postulet illā a deo: q̄ dat omnibz affluēt̄
et nō improp̄er̄at. Itē sup̄ illud ps̄. lxx.
Benedictus de⁹ qui nō auouit orationē
meā: et misericordiā suam a me. dicit **B**lo.
Aug. **N**unq̄ ergo a te moueat oratio tua
et nunq̄ amouebit a te misericordiā diuina.
Itē **H**iero. sup̄ **D**at. xliij. **I**n tenta
tionē intrat q̄ orare negligit. Et hoc etiā
firmat exēplo illoz q̄ aliqua re tēporali
indiget. puta sanitate: elemosyna: officio:
vel h̄uore: q̄ videmus tales valde sollicit̄
res ad petendū talia caduca. quanto ergo
magis sollicit̄ esse debemus ad petendū
diuina et sp̄ialia. **N**ota quōd pau p̄tēs
infirmi volentes petere elemosynā: ostēdunt
alijz vlcera: vel vulnera sua: vt sic p̄
uocent videntes ad compassionē et misē
ricordiam. Et sic nos facere debemus co
ram deo rē. Sic faciebat **D**avid ibi. **D**o
serere mei dñe quoniam infirmus sum: et
me dñe quoniam turbata sunt omnia ossa
mea rē. ps̄. vi. Et alibi. **P**utruerūt et cor
rupte sūt cicatrices mee a facie insipientē